

KISANGANI

STAD AAN DE CONGOSTROOM

DEEL 4

Een week lang trokken we met enkele (oud-)professoren en medewerkers van de UHasselt naar de stad Kisangani, het vroegere Stanleystad. Hasselt heeft daar de leiding van een uniek samenwerkingsproject waarvan zowel de Limburgse academische wereld als de Congolese collega's nog jaren vruchten van plukken.

MORGEN DEEL 5
De rattenkoning van Kisangani

Van onze verslaggever ter plaatse ROGER HUISMAN

“Bakbananen zijn gezonder”

Truiense professor Ronny Swennen verbetert teelt van bakbananen

Decaan Benoît Dhed'a van de Universiteit van Kisangani werkt samen met professor Ronny Swennen om de teelt van eetbananen te verbeteren. Foto RS

KISANGANI - Al heeft de UHasselt de leiding over de VLIR UOS-projecten in Kisangani, dat neemt niet weg dat tal van professoren van andere Vlaamse universiteiten de weg naar de stad aan de stroom hebben gevonden. Een van hen is de Leuvense professor Ronny Swennen.

En wat blijkt? Swennen (60) is afkomstig uit Sint Truiden. Hij is de absolute wereldspecialist bananen. “De Universiteit Leuven heeft de grootste collectie bananen ter wereld. *In vitro*, of wat dacht je. Wij stockeren de bananen in proefbuisjes in ons labo in Leuven. Van daaruit verdelen we de bananen over heel de wereld zodat we betere variëteiten kunnen leveren. In Kisangani hebben ze de grootste collectie bananen *in vivo*, op het veld”, zegt Swennen.

Voedselbron

Bananen zijn maar banaal, mag je denken. Niets is minder waar. Swennen: “Afrika produceert de helft van alle bakbananen ter wereld, vooral West- en Centraal-Afrika. In Congo en zeker in de streek rond Kisangani zijn de *plantains* (bakbananen) de tweede belangrijkste voedselbron, na maniok. De voedingswaarde is veel hoger dan de dessertbananen die wij in België eten. Ze zijn veel gezonder, hebben een rijkere hoe-

veelheid aan vitamines, vooral vitamine A. Het tekort aan vitamine A is een van de grootste problemen bij kinderen in de tropen.”

Swennen werkt in Kisangani samen met Benoît Dhed'a Djailo, net als hemzelf een van de wereld-experts wat betreft bakbananen. Dhed'a is de decaan van de Faculteit Wetenschappen.

Bij het weerzien in Kisangani spreekt hij me zelfs in het Nederlands aan. “Helaas ben ik veel vergeten van wat ik toen in Vlaanderen geleerd heb”, glimlacht Dhed'a.

Swennen: “Het grootste probleem van Benoît is zijn bescheidenheid, hij verdient veel meer aanzien dan hij nu heeft.”

Schimmels

Het parcours van Dhed'a is exemplarisch voor de stand van het onderwijs in Congo. Hoewel Swennen en Dhed'a zowat even oud zijn, was de Leuvense prof promotor van de doctoraatsverhandeling van de minzame Congolees. “Wij kregen onze kansen op veel jongere leeftijd”, zegt Swennen. De teelt van bananen heeft met tal van moeilijkheden af te rekenen; Dhed'a: “We hebben hier een onderzoeksprogramma met Ronny Swennen waarbij we de genetische diversiteit onderzoeken. In samenwerking met de Universiteit van Louvan-la-Neuve bestuderen we ziektes bij bananen.”

Dorpelingen verrasten ons met eigen toneelstukje over bananenteelt

Benoît Dhed'a
Decaan Faculteit
Wetenschappen

Die ziektes, van schimmels tot insectenplagen, kunnen een bedreiging vormen voor de voedselvoorziening.

De onderzoekers voeren een race tegen de klok om een bepaalde bacteriële ziekte te bestrijden. Die rukt op vanuit de provincie Noord-Kivu aan een snelheid van 30 km per jaar richting Oostprovincie.

Ondergroei

Het Belgisch-Congolese onderzoek heeft al concrete resultaten opgeleverd. Swennen: “Als bakbananen onder bomen staan, dan bieden die bomen een natuurlijke bescherming tegen bladschimmels. Die moeten volle zon hebben.”

Bijkomend voordeel: de bananen produceren meer dan in volle zon. Dhed'a: “Inderdaad, de banaan is

een bosplant in ondergroei. Dat komt mooi uit, want je kan die bomen kappen voor brandhout.”

Swennen en Dhed'a zetten in op landbouw in bosgebieden. Dit gaat regelrecht in tegen de gebruikelijke landbouw in het tropisch gebied. Hierbij stoken boeren een stuk bos af, oogsten twee tot drie jaar maniok en bananen tot de bodem uitgeput is. Daarna gaat een volgend stuk bos in vlammen op.

Toneelstuk

Dhed'a: “Op onze proefvelden in Simi Simi, dicht bij de oude luchthaven, hebben we een proefveld met bakbananen zonder *slash and burn*, zonder dat we een stuk woud opofferen. Dit levert spectaculaire resultaten op met 30 tot 40 procent meer opbrengst. Het komt er nu op aan dit goed te *vulgariseren*, over te brengen naar de landbouwers. We proberen de oude traditie te doorbreken.”

Swennen: “Bij het overbrengen van onze kennis, zetten we ateliers op voor de boeren en leggen we proefvelden aan in dorpen waar de mensen de concrete resultaten kunnen zien.”

Dhed'a: “In pilootdorpen hangen we ook affiches op en zenden we spots op radio en televisie s uit. De mensen komen soms met verrassende oplossingen. Zo hebben dorpelingen Ronny en mij verrast met een toneelstukje over bananenteelt. Ze hadden dat helemaal zelf in elkaar gestoken.”

→ Broodboom

Justine Tshibidi en Benoît Dhed'a. FOTO RH

KISANGANI - De jonge wetenschapper Justine Tshibidi is de eerste vrouw die een doctoraat voorbereidt in het kader van VLIR UOS. Justine werkt onder leiding van Benoît Dhed'a op 'Treculia', een hoge boom die een soort basketbal met kleine, eiwitrijke graantjes voortbrengt, mogelijk een belangrijke voedselbron. Onder leiding van Dhed'a en Bart Panis, een medewerker van Swennen, onderzoekt Justine hoe ze zoveel mogelijk mannelijke bomen kan voortbrengen. Alleen de mannetjes leveren de voedselrijke zaadjes van de Treculia op. Ze hoopt het doctoraat over 3 jaar te verdedigen.